

บทที่ 7

การตัดสินใจของเกษตรกร

การตัดสินใจของเกษตรกร เป็นปัจจัยที่สำคัญที่เกี่ยวข้องในการจัดการ การเข้าใจ กระบวนการตัดสินใจจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการวิเคราะห์ระบบ เพราะจะทำให้เห็นข้อจำกัดของ เกษตรกรภายใต้สภาพแวดล้อมหนึ่ง ๆ รวมถึงแนวทางปรับปรุงระบบเพื่อให้สอดคล้องกับข้อจำกัด นั้น ๆ (เมธี และพฤษ์, 2528) การศึกษาในบทนี้จึงมุ่งที่จะศึกษาถึงการตัดสินใจของเกษตรกร ผู้ปลูกข้าวสาลี เพื่อวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกข้าวสาลีของเกษตรกร

การตัดสินใจในการผลิตข้าวสาลีของผู้ปลูกข้าวสาลีรายใหญ่

การตัดสินใจปลูกข้าวสาลี

การปลูกข้าวสาลีที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เริ่มต้นในปี 2503 ที่สถานีหม่มไผ่ยา บ้านจ้อง ซึ่งเนื่องมาจากการเกิดโรคระบาดกับยาสูบ กระทรวงเกษตร (ชื่อเดิมของกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ในปัจจุบัน) ได้เลือกข้าวสาลีมาปลูกเพื่อเป็นพืชทดแทนการปลูกยาสูบ และในปี 2507 ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการปลูกข้าวสาลี และเป็นโครงการระดับท้องถิ่นของ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (ทงจิตร, 2525) การปลูกข้าวสาลีจึงได้แพร่กระจาย ออกสู่เกษตรกร โดยมีบริษัท ยูไนเต็ดฟลาวมิลล์ จำกัด รับซื้อผลผลิตข้าวสาลี ราคาภิโลกกรัมละ 3 บาท และกระทรวงมหาดไทยให้เงินสนับสนุนภิโลกกรัมละ 2 บาท โดยการจ่ายเงินผ่านทางอำเภอ แม่สาย รวมราคาภิเกษตรกรได้รับ 5 บาท ต่อภิโลกกรัม (จากการสัมภาษณ์) นอกจากนี้แล้ว ยังได้ รับการสนับสนุนจากบริษัท ยูไนเต็ดฟลาวมิลล์ จำกัด จัดส่งเครื่องนวดข้าวสาลีให้ และมีการติดตามให้ความรู้ในการผลิตข้าวสาลีเป็นระยะ จึงเป็นเหตุจูงใจให้เกษตรกรทำการผลิต

ในราวปี พ.ศ. 2511 เป็นต้นมา บริษัท ยูโนเด็ตฟลาวมิลล์ จำกัด ได้สั่งซื้อเมล็ดข้าวสาลี จากต่างประเทศเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสาลี จึงต้องหาตลาดเพื่อขายผลผลิต และสามารถติดต่อให้โรงงานเบะแซ รับซื้อผลผลิตในราคา 8 - 10 บาท/กก. (จากการสัมภาษณ์) ซึ่งเป็นราคาต่อหน่วยที่สูงกว่าขายให้ บริษัท ยูโนเด็ตฟลาวมิลล์ จำกัด และเป็นราคาที่เกษตรกรพอใจได้รับการขายผลผลิตให้บริษัท ยูโนเด็ตฟลาวมิลล์ จำกัด จึงได้เลิกไป แต่การปลูกข้าวสาลีของเกษตรกร ในเขตอำเภอมะสาวยังคงมีต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

การตัดสินใจเลิกปลูกข้าวสาลี

ในการศึกษาครั้งนี้ สามารถค้นหาเกษตรกรที่เคยปลูกข้าวสาลีในอดีต แต่ในปัจจุบันได้เลิกปลูกไปแล้ว จำนวน 2 รายเป็นผู้ที่เคยปลูกข้าวสาลีในพื้นที่ 44 ไร่ หนึ่ง ราย และ 40 ไร่ อีกหนึ่ง ราย สภาพพื้นที่ปลูกเป็นพื้นที่ราบเชิงเขาอาศัยน้ำฝน การปลูกข้าวสาลีในอดีตเกษตรกรเคยได้ผลผลิตสูงสุดเฉลี่ย 180 กก./ไร่ ต่อมาผลผลิตได้ลดลงเรื่อย ๆ เนื่องจากการปลูกติดต่อกันในพื้นที่เดิมเป็นเวลายาวนาน และบางปีสภาพแวดล้อมไม่อำนวย เช่น การกระจายของฝน อากาศหนาวเย็น ไม่สม่ำเสมอ และในปีเพาะปลูก 2527/28 เกษตรกรได้ผลผลิตข้าวสาลี เฉลี่ย 50 กก./ไร่ ขายผลผลิตให้กับโรงงานเบะแซ ในราคา 8 บาท/กก. ทำให้มีรายได้เฉลี่ย 400 กก./ไร่ ในปี 2528 เกษตรกร ได้ติดต่อขอนำไฟฟ้าเข้าในพื้นที่ทำการเกษตรได้ ทำให้สามารถสูบน้ำได้ดินน้ำขึ้นมาใช้ได้ จึงได้ให้เกษตรกรรายๆ อื่น เข้าพื้นที่ที่เคยปลูกข้าวสาลีปลูกพืชอื่น คือสตรอเบอร์รี่ โดยคิดค่าเช่า 1,000 บาท/ไร่ เมื่อเปรียบเทียบรายได้จากการให้เช่าที่ ปลูกสตรอเบอร์รี่ 1,000 บาท/ไร่ กับการปลูกข้าวสาลีซึ่งมีรายได้เฉลี่ย 400 บาท/ไร่แล้ว เกษตรกรเห็นว่าการให้เกษตรกรรายอื่นเช่าที่ปลูกสตรอเบอร์รี่ เป็นทางเลือกที่ดีกว่า จึงได้ตัดสินใจเลิกทำการผลิตข้าวสาลี

การตัดสินใจของผู้ปลูกต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

จากการศึกษาพบว่า ลักษณะของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสาลีในปัจจุบันนั้น เป็นเจ้าของพื้นที่ขนาดใหญ่ นอกจากการผลิตทางการเกษตรแล้วยังประกอบธุรกิจอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย พื้นที่ปลูกข้าวสาลีจะเป็นพื้นที่ราบเชิงเขาอาศัยน้ำฝน ในฤดูฝน จะปลูกข้าวโพด ตามด้วย ถั่วเขียว และในฤดูแล้งจะปลูกข้าวสาลี เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ยังไม่มีไฟฟ้าเกษตรกรจึงไม่สามารถให้เกษตรกรรายอื่นเช่าที่ หรือเลือกปลูกพืชอย่างอื่นได้

จากการที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสาลี ดำเนินธุรกิจอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย จึงมีค่างานประจำที่จ้างเป็นรายเดือนอยู่แล้ว และมีเครื่องจักรกลการเกษตรเป็นของตนเอง ดังนั้นในการผลิตข้าวสาลี เกษตรกรไม่ต้องเสียค่าแรงงานเพิ่ม และไม่ต้องการปล่อยพื้นที่ให้ว่างเปล่า นอกจากนี้ยังต้องการใช้ประโยชน์จากเครื่องจักรกลการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จากการศึกษากระบวนการตัดสินใจในการผลิตข้าวสาลี ของเกษตรกรกลุ่มผู้ปลูกข้าวสาลีรายใหญ่พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกข้าวสาลีคือ การให้การสนับสนุนจากรัฐบาลทั้งในด้านราคาต่อหน่วยและตลาดรับซื้อผลผลิตนอกจากนี้แล้ว การที่เกษตรกรได้เห็นผลของการทดลองปลูกข้าวสาลีที่สถานีใหม่โบราณจ้อง ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการตัดสินใจ เมื่อเกษตรกรเห็นว่าสามารถปลูกข้าวสาลีได้ในพื้นที่ที่อยู่ในบริเวณท้องถิ่นของตน และประเมินกับประสบการณ์ทางการเกษตรของตนแล้ว สามารถทำการปลูกได้ ประกอบกับราคาผลผลิตต่อหน่วยเป็นสิ่งจูงใจให้ทำการผลิต เกษตรกรจึงได้ตัดสินใจปลูกข้าวสาลี เพื่อขายให้กับโรงงานผลิตแป้ง (บริษัทยูโนเต็ดฟลาวมิลล์ จำกัด) ต่อมาเมื่อโรงงานผลิตแป้งสามารถสั่งซื้อเมล็ดข้าวสาลีจากต่างประเทศได้ เกษตรกรได้ขายผลผลิตให้กับโรงงานเบะแซ ซึ่งได้ราคาต่อหน่วยสูงกว่าการขายให้กับโรงงานผลิตแป้ง ดังนั้นการขายผลผลิตให้กับโรงงานผลิตแป้งจึงได้เลิกไป แต่เกษตรกรยังคงปลูกข้าวสาลีเพื่อขายให้กับโรงงานเบะแซ

ต่อมาเมื่อมีการปลูกข้าวสาลีในพื้นที่เดิมติดต่อกันเป็นเวลานานและบางปีสภาพแวดล้อมไม่อำนวย ทำให้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ต่ำลง จากเดิมซึ่งเคยได้สูงสุดเฉลี่ย 180 กก./ไร่ เหลือเพียง

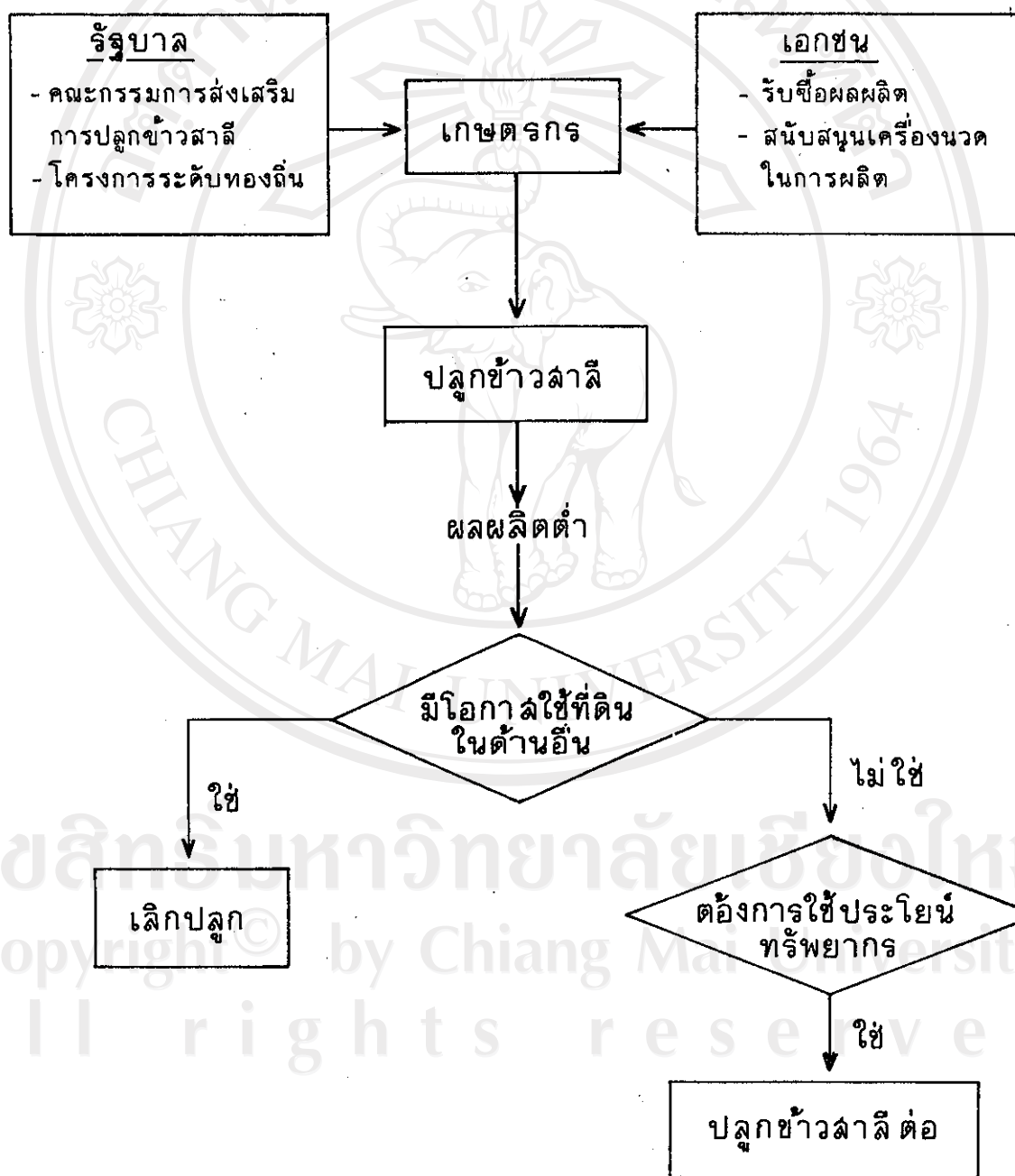
เฉลี่ย 50 กก./ไร่ เกษตรกรรายใดที่พื้นที่อยู่ในเขตที่มีไฟฟ้า สามารถสูบน้ำได้ดินชั้นมาใช้ได้ จะตัดสินใจเลิกปลูกข้าวสาลี แล้วเปลี่ยนเป็นให้เกษตรกรรายอื่นเช่าที่เพื่อปลูกพืชอื่น ซึ่งการให้เช่าที่ เกษตรกรจะมีรายได้ต่อไร่สูงกว่าการปลูกข้าวสาลี แต่เกษตรกรที่พื้นที่ไม่ได้อยู่ในเขตที่มีไฟฟ้าใช้ ไม่สามารถสูบน้ำได้ดินชั้นมาใช้ได้ ก็ยังคงมีการปลูกข้าวสาลีต่อไป เพื่อไม่ปล่อยให้ที่ให้ว่างเปล่า และต้องการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ภาพที่ 7.1)

ทัศนคติของผู้ปลูกข้าวสาลีรายใหญ่

ที่ต่อการส่งเสริมการปลูกข้าวสาลีในประเทศไทย

ในระบบการผลิตข้าวสาลีของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสาลีรายใหญ่ใน ตลาดที่รองรับผลผลิต ของเกษตรกรกลุ่มนี้ คือ โรงงานแอมะแซ จากการทำมีนโยบายส่งเสริมการปลูกข้าวสาลีเพื่อทดแทน การนำเข้า โดยการส่งเสริมการปลูกข้าวสาลีในกลุ่มเกษตรกรรายย่อยภายใต้โครงการต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐบาลนั้น มีผลทำให้มีพื้นที่ปลูกเพิ่มมากขึ้น ในเขตภาคเหนือของประเทศ แต่ งานส่งเสริมการปลูกยังอยู่ในระดับเบื้องต้น ผลผลิตที่ได้ยังมีปริมาณเล็กน้อย และไม่สามารถขาย ผลผลิตทั้งหมดให้กับตลาดข้าวสาลีแหล่งใหญ่ของประเทศ คือ โรงงานโมแป็ง ได้ตลาดของผลผลิต ส่วนนี้ก็ยังคงขายให้กับโรงงานแอมะแซซึ่งทำให้มีผลกระทบต่อการขายผลผลิตข้าวสาลีของเกษตรกร ผู้ปลูกข้าวสาลีรายใหญ่โดยตรง กล่าวคือ เดิมโรงงานแอมะแซสามารถซื้อวัตถุดิบ คือเมล็ดพันธุ์ ข้าวสาลี ได้จาก 2 ทาง คือ ผลผลิตภายในประเทศจากกลุ่มผู้ปลูกข้าวสาลีรายใหญ่ และจากการ นำเข้าจากต่างประเทศ แต่เมื่อมีผลผลิตข้าวสาลีจากการส่งเสริมของหน่วยงานของรัฐ ทำให้โรง งานแอมะแซมีทางเลือกซื้อมากขึ้น และอาจใช้เงื่อนไขในการกำหนดราคาซื้อขาย ในฤดูกาล ผลิตต่อไปถ้ามีการปลูกข้าวสาลีของเกษตรกรรายย่อยเพิ่มมากขึ้น ผู้ปลูกข้าวสาลีรายใหญ่ จะเลิก ทำการผลิต

นอกจากนี้แล้ว เกษตรกรกลุ่มนี้ยังได้ให้ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการปลูกว่า ควรส่งเสริมการปลูกที่เกษตรกรรายใหญ่ก่อน การปลูกข้าวสาลีในพื้นที่ขนาดใหญ่ เกษตรกรควรมีเครื่อง

ภาพที่ 7.1 กระบวนการตัดสินใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสาเลีรายใหญ่

จักรกลการเกษตรเป็นของตนเอง และมีทุนมากพอ ซึ่งในปีเพาะปลูก 2529/30 การผลิตข้าวสาลีของกลุ่มนี้ เฉลี่ย 873.44 บาท/ไร่ แต่เนื่องจากเกษตรกรมีเครื่องจักรกลการเกษตรและแรงงานที่จ้างเพื่อดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ อยู่แล้ว จึงคิดต้นทุนการผลิตเฉพาะค่าวัสดุ เฉลี่ย 383.11 บาท/ไร่ ณ ระดับผลผลิตเฉลี่ย 82.43 กก./ไร่ จะมีรายได้ เฉลี่ย 700.65 บาท/ไร่ (ตารางที่ 4.6) คิดเป็นรายได้สุทธิเหนือค่าวัสดุ เฉลี่ย 317.55 บาท/ไร่ แต่ถ้าเกษตรกรต้องเช่าที่ดินจ้างแรงงานและเครื่องจักรกลเพื่อการผลิตเกษตรกรจะต้องได้ผลผลิตเฉลี่ย 103 กก./ไร่ และขายในราคา 8.50 บาท/กก. จึงจะคุ้มทุน

การตัดสินใจในการผลิตข้าวสาลีของผู้ปลูกข้าวสาลีรายย่อย

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกข้าวสาลี

ผู้ปลูกข้าวสาลี ปี 2529/30 ระบุว่าการตัดสินใจปลูกข้าวสาลีนั้น ก็เนื่องจากเหตุผลหลายประการ คือ เห็นว่าราคาต่อหน่วยสูง (ร้อยละ 26.9) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต (ร้อยละ 30.7) การมีเจ้าหน้าที่รับรองด้านการตลาด (ร้อยละ 34.6) และที่สำคัญเกษตรกรทุกคนต้องการทดลองปลูก (ร้อยละ 100)

ผู้เลิกปลูก ระบุว่าการตัดสินใจปลูกข้าวสาลีนั้น ก็เนื่องจากเหตุผลคือ เห็นว่าราคาต่อหน่วยสูง (ร้อยละ 60) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต (ร้อยละ 33.3) การมีเจ้าหน้าที่รับรองด้านการตลาด (ร้อยละ 40) และเกษตรกรต้องการทดลองปลูก (ร้อยละ 100) (ตารางที่ 7.1)

แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรทุกรายที่เคยปลูกแต่เลิกปลูก และเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสาลีในปี 2529/30 นั้นต้องการทดลองปลูกพืชใหม่ที่เห็นว่า ราคาต่อหน่วยสูง ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้แจ้งให้เกษตรกรทราบในช่วงการประชาสัมพันธ์ให้มีการปลูกข้าวสาลีราคา 7 บาท ต่อ กิโลกรัม ซึ่งเป็นราคาต่อหน่วยที่สูงในระดับใกล้เคียงกันพืชไร่อื่น ๆ นอกจากนี้แล้ว เจ้าหน้าที่

ตารางที่ 7.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกข้าวสาลีของเกษตรกรรายย่อย ปีเพาะปลูก
2529/30

หน่วย : ราย (ร้อยละ)

ปัจจัยที่มีผลต่อ การตัดสินใจปลูก	ผู้ปลูกปี 2529/30	ผู้เลิกปลูก	รวม
ราคาต่อหน่วยสูง	7 (26.9)	9 (60)	16 (39.0)
การสนับสนุนปัจจัยการผลิต	8 (30.7)	5 (33.3)	13 (31.7)
จนท. รับรองด้านการตลาด	9 (34.6)	6 (40.0)	15 (36.6)
ต้องการการทดลองปลูก	26 (100)	15 (100)	41 (100)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ที่มา : จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสาลี ปี 2529/30 จำนวน 26 ราย เกษตรกร
ผู้เคยปลูกแต่เลิกปลูก ในปี 2529/30 จำนวน 15 ราย

หมายเหตุ : เกษตรกรรายหนึ่งอาจมีเหตุผลมากกว่าหนึ่งอย่าง

ส่งเสริมการเกษตรยังได้ให้การรับรองด้านตลาดการขายผลผลิตข้าวสาลีแก่เกษตรกร พร้อมทั้งให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยเคมี ทำให้เกษตรกรตัดสินใจปลูกข้าวสาลีด้วยเห็นว่ามีปัจจัยรองรับพร้อมทุกด้าน

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลิกปลูกข้าวสาลี

ผู้เลิกปลูก ให้เหตุผลในการเลิกปลูกข้าวสาลีว่าได้ผลผลิตต่ำ (ร้อยละ 60) เมื่อเปรียบเทียบกับ การปลูกพืชอื่นแล้วพืชอื่นให้รายได้สูงกว่าการปลูกข้าวสาลี (ร้อยละ 60) ขึ้นตอนการผลิตข้าวสาลียุ่งยากกว่าพืชอื่น นับตั้งแต่การเตรียมดิน การปลูก การเก็บเกี่ยว และการนวด (ร้อยละ 46.6) ปัจจัยการผลิตข้าวสาลี เช่น เมล็ดพันธุ์ ไม่มีในท้องถิ่น หากต้องการปลูกต้องรอเมล็ดพันธุ์จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ร้อยละ 33.3) และเกษตรกรอีกร้อยละ 33.3 ระบุว่าปลูกไม่ได้ผลจึงได้เลิกปลูกข้าวสาลี (ตารางที่ 7.2)

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจไม่ปลูกข้าวสาลี

ผู้ไม่ปลูกข้าวสาลี ตัดสินใจไม่ปลูกข้าวสาลีด้วยเหตุผลหลายประการด้วยกัน กล่าวคือ ร้อยละ 57.7 ของผู้ไม่ปลูกข้าวสาลีระบุว่าไม่มีความมั่นใจในด้านผลผลิต ตลาดและราคา ร้อยละ 50 เห็นว่าพืชอื่นมีรายได้สูงกว่าการผลิตข้าวสาลี ร้อยละ 42.3 ขาดทุนทรัพย์ในการผลิต และร้อยละ 42.3 ไม่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต (ตารางที่ 7.3) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการประชาสัมพันธ์ ชักชวนให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกข้าวสาลีเพียงอย่างเดียวไม่น่าจะเป็นการเพียงพอต่อการที่จะสร้างความมั่นใจให้แก่เกษตรกรได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรที่ด้อยโอกาส เช่น เกษตรกรมีพื้นที่ทำกินที่ปลูกพืชในฤดูแล้งได้น้อยก็จะเลือกปลูกพืชที่เคยปลูกได้ผล และขายผลผลิตได้แน่นอน ในระดับราคาที่เคยขายได้ มากกว่าที่จะทดลองปลูกพืชใหม่ เกษตรกรที่มีทุนในการผลิตพืชน้อยก็เลือกปลูกพืชที่ต้องการลงทุนน้อย เป็นต้น ดังนั้นการที่จะชักชวน

ตารางที่ 7.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ เลิกปลูกข้าวสาลีของเกษตรกรรายย่อย
ปีเพาะปลูก 2529/30

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลิกปลูก	จำนวนราย	ร้อยละของผู้ตอบ
ผลผลิตต่ำ	9	60
ปลูกพืชอื่นมีรายได้สูงกว่าข้าวสาลี	9	60
ขั้นตอนการผลิตข้าวสาลียุ่งยากกว่า	7	46.6
ปัจจัยการผลิตไม่มีในท้องถิ่น	5	33.3
ปลูกไม่ได้ผล	5	33.3

ที่มา : จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เคยปลูกข้าวสาลี แต่เลิกปลูกในปี 2529/30
จำนวน 15 ราย

หมายเหตุ : เกษตรกรรายหนึ่งอาจมีเหตุผลมากกว่าหนึ่งอย่าง

ให้เกษตรกรปลูกข้าวสาลี ในพื้นที่ที่มากยิ่งขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการทดแทนการนำเข้าข้าว
การแสดงให้เห็นว่าข้าวสาลีเป็นพืชที่ให้รายได้เฉลี่ยสูงกว่าพืชอื่น ๆ ที่ปลูกในช่วงเวลา
เดียวกัน เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เนื่องจากเกษตรกรผู้เลิกปลูกและไม่ปลูกข้าวสาลี ร้อยละ 60
และร้อยละ 50 ของแต่ละกลุ่มที่เห็นว่าพืชอื่นให้รายได้สูงกว่าการปลูกข้าวสาลี ส่วนการให้การ
สนับสนุนปัจจัยการผลิตน่าจะเป็นปัจจัยรองลงมา เนื่องจากในระยะแรกที่ยังไม่มีปัจจัยการผลิต
เช่น เมล็ดพันธุ์จำหน่ายทั่วไปในท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐได้ให้การสนับสนุนนั้น เป็นการสมเหตุผล

ต่อไปในอนาคต ถ้าการผลิตขยายพื้นที่เพิ่มมากขึ้นเกษตรกรย่อมจะแสวงหาเมล็ดพันธุ์มาปลูกได้ และปัจจัยการผลิตอื่น ๆ เช่น ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช ก็ใช้ได้ทั่วไปเหมือนกับพืชอื่น ๆ และการช่วยเหลือด้านการตลาดนั้นในระยะแรกของงานส่งเสริมการปลูกเป็นเรื่องที่จำเป็น ถ้าการผลิตเพิ่มมากขึ้น พ่อค้าท้องถิ่นจะเข้ามาจับบทบาทเมื่อเห็นว่าสามารถได้รับประโยชน์จากการค้าผลผลิตข้าวสาลี

ตารางที่ 7.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจไม่ปลูกข้าวสาลีของเกษตรกรรายย่อย ปีเพาะปลูก 2529/30

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลิกปลูก	จำนวนราย	ร้อยละของผู้ตอบ
ไม่มั่นใจในการผลิต ตลาด ราคา	15	57.7
พืชอื่นมีรายได้สูงกว่าข้าวสาลี	13	50.0
ขาดแคลนเงินทุนในการผลิต	11	42.3
ไม่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต	11	42.3

ที่มา : จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ไม่ปลูกข้าวสาลี แต่เลิกปลูกในปี 2529/30 จำนวน 26 ราย

หมายเหตุ : เกษตรกรรายหนึ่งอาจมีเหตุผลมากกว่าหนึ่งอย่าง

การตัดสินใจของผู้ปลูกต่อเนื่อง ในปี 2532/33

เกษตรกรได้ระบุเหตุผลของการตัดสินใจปลูกข้าวสาลีในครั้งแรกด้วยเหตุผลคล้ายคลึงกับกลุ่มอื่น ๆ ที่สำคัญคือ เกษตรกรทั้งหมดต้องการทดลองปลูก (ตารางที่ 7.4) และเมื่อได้ทดลองปลูกไปแล้ว เกษตรกรได้ตัดสินใจปลูกต่อเนื่อง โดยได้ระบุเหตุผลในการปลูกข้าวสาลีต่อเนื่อง คือ การได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ปุ๋ยเคมี จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเกษตรกรกลุ่มนี้มีส่วนที่ทำงานใหญ่เป็นที่ดอนอาศัยน้ำฝน และช่วงเวลาการผลิตข้าวสาลีนั้น มีพืชแข่งขันน้อยและพืชเหล่านั้นถึงแม้จะให้อัตราผลตอบแทนสูงกว่าข้าวสาลี แต่เกษตรกรต้องลงทุนในการผลิตในทุกรายการ แต่การผลิตข้าวสาลีเกษตรกรจะลงทุนเฉพาะค่าแรงงานและวัสดุเคมีภัณฑ์ เช่น ยากำจัดศัตรูพืช และน้ำมันเชื้อเพลิงเท่านั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นโอกาสที่หน่วยงานของรัฐได้ให้แก่เกษตรกรที่มีทางเลือกกิจกรรมอื่นน้อย และจากการทดลองปลูกในครั้งแรก เกษตรกรเห็นว่าข้าวสาลีเป็นพืชที่ต้องการน้ำน้อยสามารถปลูกได้ในช่วงฤดูแล้ง จึงได้ปลูกต่อเนื่องมา นอกจากนี้แล้ว ระบบพืชของเกษตรกรยังมีส่วนในการตัดสินใจปลูกต่อเนื่อง กล่าวคือ เกษตรกรกลุ่มนี้มีการใช้พื้นที่ดอนส่วนหนึ่งในการทำสวนผลไม้ และได้ปลูกข้าวสาลีแซมในที่ว่างของพื้นที่สวน ซึ่งจะให้ประโยชน์ในด้านการควบคุมวัชพืช และเป็นการป้องกันไฟป่าให้กับสวนผลไม้ในช่วงฤดูแล้งได้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็น การลดต้นทุนในการกำจัดวัชพืช และการทำแนวป้องกันไฟป่า และเกษตรกรส่วนหนึ่งเห็นว่าข้าวสาลีเป็นพืชที่ปลูกง่าย และดูแลรักษาง่ายจึงปลูกต่อเนื่องมา (ตารางที่ 7.5)

การตัดสินใจของผู้เลิกปลูกในปี 2532/33

เกษตรกรได้ระบุเหตุผลในการตัดสินใจปลูกข้าวสาลีที่สำคัญ คือ ต้องการทดลองปลูก และปลูกเพียงฤดูเดียวก็ได้เลิกปลูกในปีต่อไป จากการศึกษาการตัดสินใจของเกษตรกรเพื่อหาปัจจัยสำคัญที่มีผลทำให้เกษตรกรตัดสินใจเลิกปลูกข้าวสาลีนั้น พบว่าเกษตรกรตัดสินใจเลิกปลูกเนื่องจากเห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบกับการทำงานอื่น ในช่วงเวลาเดียวกับการผลิตข้าวสาลีผลตอบแทนจากการทำกิจกรรมอื่นสูงกว่าผลตอบแทนจากการผลิตข้าวสาลี

ตารางที่ 7.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกข้าวสาลีของเกษตรกรรายย่อย แยกตามกลุ่มที่
ศึกษาปีเพาะปลูก 2522/33

หน่วย : ราย (ร้อยละของผู้ตอบ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูก	ผู้ปลูกต่อเนื่อง จำนวน 9 ราย	ผู้เลิกปลูก จำนวน 32 ราย	รวม
ราคาต่อหน่วย	5 (55.55)	13 (40.6)	18 (43.9)
การสนับสนุนปัจจัยการผลิต	4 (44.4)	19 (59.4)	23 (56.1)
เจ้าหน้าที่รับรองการตลาด	4 (44.4)	20 (62.5)	24 (58.5)
การปลูก ดูแลรักษาง่าย	4 (44.4)	11 (34.4)	15 (36.6)
ทดลองปลูก	9 (100)	29 (90.6)	38 (92.7)
หาพืชต้องการน้ำน้อยให้ราย ได้ดี	2 (22.2)	2 (6.3)	4 (9.8)
พื้นที่ปลูกพืชอื่นไม่ได้	-	1 (3.1)	1 (2.4)

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

หมายเหตุ : เกษตรกรรายหนึ่ง อาจมีเหตุผลมากกว่าหนึ่งอย่าง

ตารางที่ 7.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกข้าวสาลีต่อเนื่องของเกษตรกรรายย่อย
ในปีเพาะปลูก 2522/33

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลิกปลูก	จำนวนราย	ร้อยละของผู้ตอบ
การสนับสนุนปัจจัยการผลิต	9	100
พืชที่ต้องการน้ำน้อย	4	44.4
มีผลดีในการจัดการสอผลไม้	4	44.4
การปลูก ดูแลรักษาง่าย	4	44.4

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

หมายเหตุ : เกษตรกรรายหนึ่ง อาจมีเหตุผลมากกว่าหนึ่งอย่าง

นอกจากนี้แล้ว เกษตรกรยังพบว่าปัญหาการขายผลผลิตข้าวสาลี กล่าวคือ ก่อนที่
เกษตรกรจะตัดสินใจทดลองปลูกนั้น เกษตรกรได้รับข่าวสารข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการ
เกษตรว่า เกษตรกรจะสามารถขายผลผลิตได้ในราคา 7 บาท/กิโลกรัม และเจ้าหน้าที่จะติดต่อ
ผู้รับซื้อให้ เข้า ไปรับซื้อ ในหมู่บ้าน แต่เมื่อทำการผลิตและได้ผลผลิตแล้วเกษตรกรไม่สามารถขายผล
ผลิตได้ทันที เนื่องจากเกษตรกรไม่ทราบว่า จะขายผลผลิตให้กับใคร หากไม่รอความช่วยเหลือ
จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในปีเพาะปลูก 2530/31 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ติด
ต่อประสานงานกับศูนย์ขยายพันธุ์พืช เชียงใหม่ เพื่อรับซื้อผลผลิตข้าวสาลีเป็นเมล็ดพันธุ์ ซึ่งในการ

รับซื้อผลผลิตข้าวสาลีเพื่อนำไปใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ใน การขายจะต้องมีการจัดเกรด คือ ขนาดรูปร่างลักษณะของเมล็ด และความสะอาด มีการตั้งราคาตามเกรด ซึ่งทำให้เกษตรกรเห็นว่า มีรายละเอียดและข้อปลีกย่อยในการขายผลผลิตมากกว่าที่ได้รับการทราบครั้งแรก นอกจากนี้แล้ว การขายผลผลิตให้กับศูนย์ขยายพันธุ์พืช ซึ่งเป็นหน่วยงานของราชการนั้น เกษตรกรจะไม่ได้รับเงินสดทันที เนื่องจากต้องรอการดำเนินการตามขั้นตอนของทางราชการ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับพืชอื่น ๆ แล้ว การขายผลผลิตพืชอื่นจะได้เงินสดทันที

ในปีเพาะปลูก 2531/32 นอกจากศูนย์ขยายพันธุ์พืช เชียงใหม่แล้ว กรมส่งเสริมการเกษตรได้ติดต่อประสานงานกับบริษัทผลิตแป้ง ให้รับซื้อผลผลิตข้าวสาลีในประเทศ ทำให้เกษตรกรมีทางเลือกในการขายผลผลิตมากขึ้น แต่การขายผลผลิตให้โรงงานผลิตแป้ง เกษตรกรจะต้องรับผิดชอบในการขนส่งและขายผลผลิตเอง ซึ่งเป็นปัญหายุ่งยากสำหรับเกษตรกรรายย่อยที่ผลิตในพื้นที่เพียงเล็กน้อย และปริมาณผลผลิตไม่มากพอที่จะจัดจำหน่ายอย่างมีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจึงได้ติดต่อกับผู้รับซื้อและรวบรวมผลผลิตในท้องถิ่น เพื่อส่งขายผลผลิตให้กับโรงงานผลิตแป้ง แต่การขายผลผลิตให้กับผู้รวบรวมในท้องถิ่นนั้น จะมีเงื่อนไข คือ ผู้รวบรวมท้องถิ่นจะรับซื้อผลผลิตข้าวสาลีในราคา 6.50 บาท/กิโลกรัม แต่จะจ่ายเงินให้แก่เกษตรกรในราคา 5.50 บาท/กิโลกรัมนั้น คือหักไว้ 1 บาท/กิโลกรัม และจะจ่ายให้ครบตามราคาที่ตกลงกัน เมื่อผู้รวบรวมท้องถิ่นขายผลผลิตข้าวสาลีให้กับโรงงานผลิตแป้งได้แล้ว ถ้าหากผู้รวบรวมท้องถิ่นไม่สามารถขายผลผลิตข้าวสาลีได้ก็จะไม่จ่ายเงินที่เหลือให้แก่เกษตรกร ซึ่งเงื่อนไขนี้เกิดจากการที่ผู้รวบรวมท้องถิ่นไม่มั่นใจเกี่ยวกับการขายผลผลิตให้กับโรงงานแป้ง จึงได้หักเงิน 1 บาท เพื่อชดเชยความเสี่ยงของตนเอง และเพื่อให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเข้ามาหาทางช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา ในกรณีที่ผู้รวบรวมท้องถิ่นไม่สามารถขายผลผลิตข้าวสาลีให้โรงงานผลิตแป้งได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่เกษตรกรเห็นว่า เป็นข้อยุ่งยากในการผลิตข้าวสาลี เมื่อเปรียบเทียบกับพืชอื่น ๆ

(ตารางที่ 7.6)

ตารางที่ 7.6 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลิกปลูกข้าวสาลีของเกษตรกรรายย่อย ปีเพาะปลูก
2532/33

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลิกปลูก	ผู้เลิกปลูกข้าวสาลี	
	ราย	ร้อยละของผู้ตอบ
การขายผลผลิตยุ่งยาก	17	53.1
การขายไม่ได้รับเงินทันที	13	40.6
กิจกรรมอื่นให้รายได้ดีกว่า	15	46.9
ราคาต่อหน่วยต่ำกว่าที่ทราบ	6	18.8
ไม่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต	6	18.8

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

เงื่อนไขในการตัดสินใจปลูกหรือไม่ปลูกข้าวสาลีในปีต่อไป

การตัดสินใจว่าจะปลูกข้าวสาลีต่อไปหรือไม่ ของเกษตรกรกลุ่มผู้ปลูกข้าวสาลีต่อเนื่องนั้น เกษตรกรมีเงื่อนไขที่สำคัญคือ การสนับสนุนปัจจัยการผลิตของหน่วยงานของรัฐ เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย และเครื่องนวดที่มีประสิทธิภาพ หากขาดการสนับสนุนปัจจัยการผลิตแล้ว เกษตรกรไม่สามารถปลูกได้ เนื่องจากเห็นว่าเป็นการลงทุนสูง ราคาต่อหน่วยที่ได้รับในปีเพาะปลูก 2532/33 ราคา 6 บาท/กก. เป็นราคาที่ต่ำ ซึ่งราคาที่เกษตรกรพอใจที่จะได้รับ คือ 7 - 8 บาท/กก. นอกจากนี้ การมีผู้ซื้อแน่นอนและขายผลผลิตได้ เงินสดทันที จะทำให้เกษตรกรตัดสินใจปลูกข้าวสาลี เนื่องจากว่าเกษตรกรกลุ่มผู้ปลูกต่อเนื่องก็เผชิญกับปัญหาการขายผลผลิตข้าวสาลีเช่นเดียวกับกลุ่มผู้เคยปลูกแต่เลิกปลูก แต่เนื่องจากเกษตรกรกลุ่มผู้ปลูกต่อเนื่องยังได้รับประโยชน์ดังที่ได้กล่าวมาแล้วจากการปลูกข้าวสาลี และมีกิจกรรมอื่นน้อยกว่า จึงยังคงปลูกต่อเนื่องมา (ตารางที่ 7.7) แต่อย่างไรก็ตาม การปลูกข้าวสาลีในพื้นที่ส่วนผลไม้มองของเกษตรกร อาจทำได้เพียงในช่วงเวลาที่ต้นไม้มลนั้นยังเล็กอยู่เท่านั้น ถึงแม้ว่าเกษตรกรคงยังคงปลูกข้าวสาลี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดต้นทุนในการดูแลสวน ไม้ผล เช่น เดิมก็ตาม พื้นที่การผลิตข้าวสาลีก็จะไม่สามารถขยายถึงเป้าหมายที่กำหนดได้ เนื่องจากพื้นที่ส่วนมีขนาดเล็ก

จากการศึกษาการตัดสินใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสาลีรายย่อย ชี้ให้เห็นว่าการผลิตข้าวสาลีของเกษตรกรรายย่อยในปัจจุบันนี้ เป็นการทดลองปลูกตามการสนับสนุนของรัฐบาล เกษตรกรส่วนใหญ่ที่ผ่านการทดลองปลูกหนึ่งฤดูเห็นว่า รายได้จากการผลิตข้าวสาลีต่ำกว่ารายได้จากการผลิตพืชอื่นหรือกิจกรรมนอกฟาร์ม (ในรายที่มีทางเลือก) ซึ่งสาเหตุสำคัญที่ทำให้รายได้ต่ำคือ ผลผลิตต่ำ เนื่องจากการปลูกอยู่ในขั้นทดลอง ดังนั้นความรู้ ความชำนาญในการผลิตจึงมีไม่มากพอ และสาเหตุหนึ่งมาจากปัญหาการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ไม่สามารถจัดส่งปัจจัยการผลิตให้ถึงมือเกษตรกรให้ทันตามเวลาดังได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 4 นอกจากนี้แล้ว เกษตรกรยังมีปัญหาในด้านการขายผลผลิตและปัญหาการผลิตเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจเลิกปลูกข้าวสาลีของเกษตรกรรายย่อย

ตารางที่ 7.7 ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขในการตัดสินใจที่จะปลูกข้าวสาลีในฤดูต่อไป

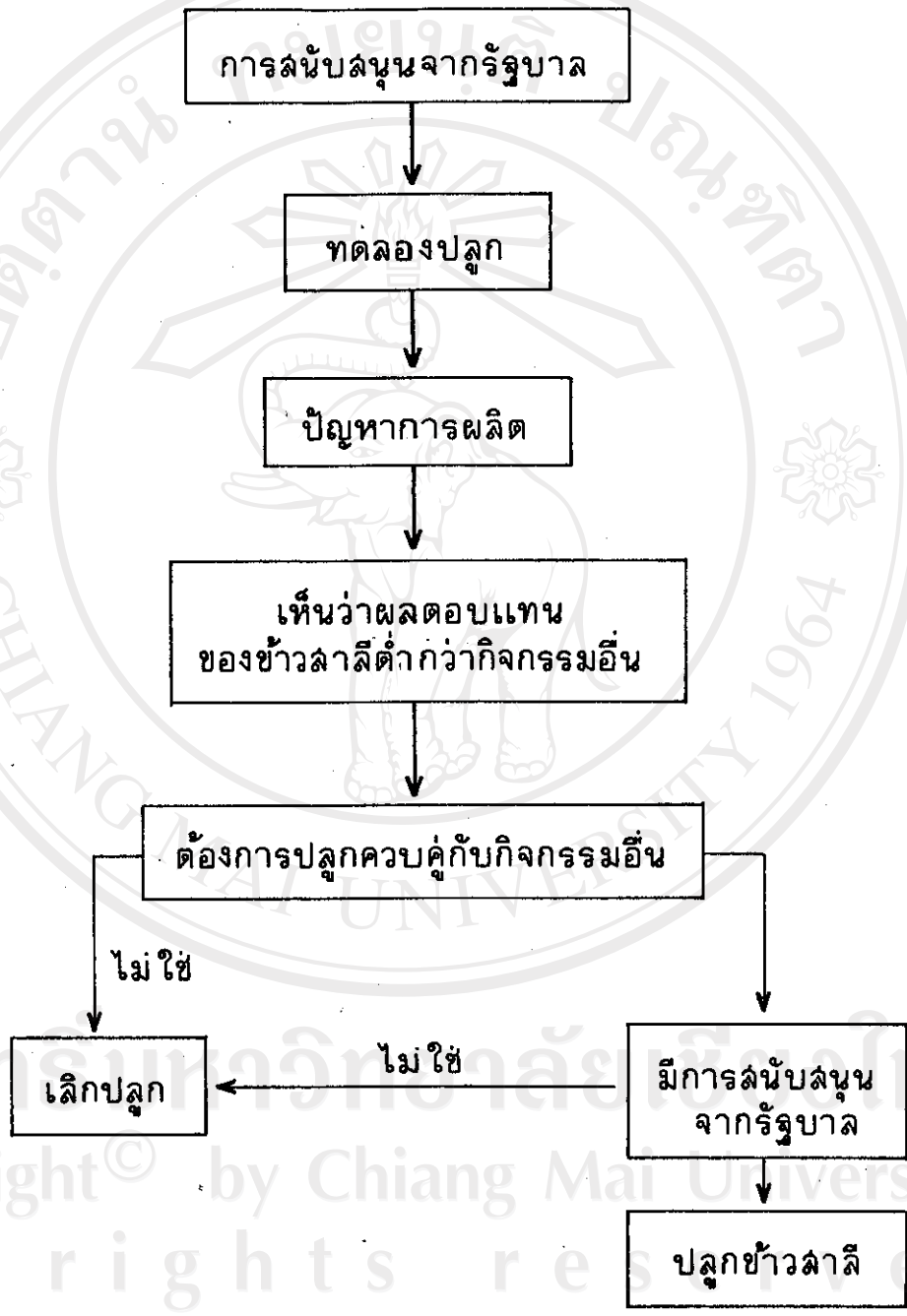
ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลิกปลูก	ผู้เลิกปลูกข้าวสาลี	
	ราย	ร้อยละของผู้ตอบ
ราคา 7.8 บาท/กก.	5	55.6
ได้รับเงินทันทีเมื่อขายผลผลิต	6	66.7
การสนับสนุนปัจจัยการผลิต	6	66.7
มีผู้รับซื้อแน่นอน	6	66.7

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

หมายเหตุ : เกษตรกรรายหนึ่ง อาจมีเหตุผลมากกว่าหนึ่งอย่าง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ส่วนเกษตรกรที่ปลูกข้าวสาลีต่อเนื่องนั้น ถึงแม้ว่าจะพบกับปัญหาด้านผลผลิตและการขาย แต่เนื่องจากมีข้อจำกัดในสภาพพื้นที่และได้รับประโยชน์จากการปลูกข้าวสาลี ในด้านการจัดการระบบพืชจึงปลูกข้าวสาลีต่อมา การตัดสินใจในการผลิตในปีต่อไปขึ้นอยู่กับราคาต่อหน่วย การมีตลาดรับซื้อผลผลิตและการสนับสนุนจากรัฐบาล (ภาพที่ 7.2)

ภาพที่ 7.2 กระบวนการตัดสินใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวม่าลีรายย่อย

ประเด็นสำคัญจากการศึกษาการตัดสินใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสาลี

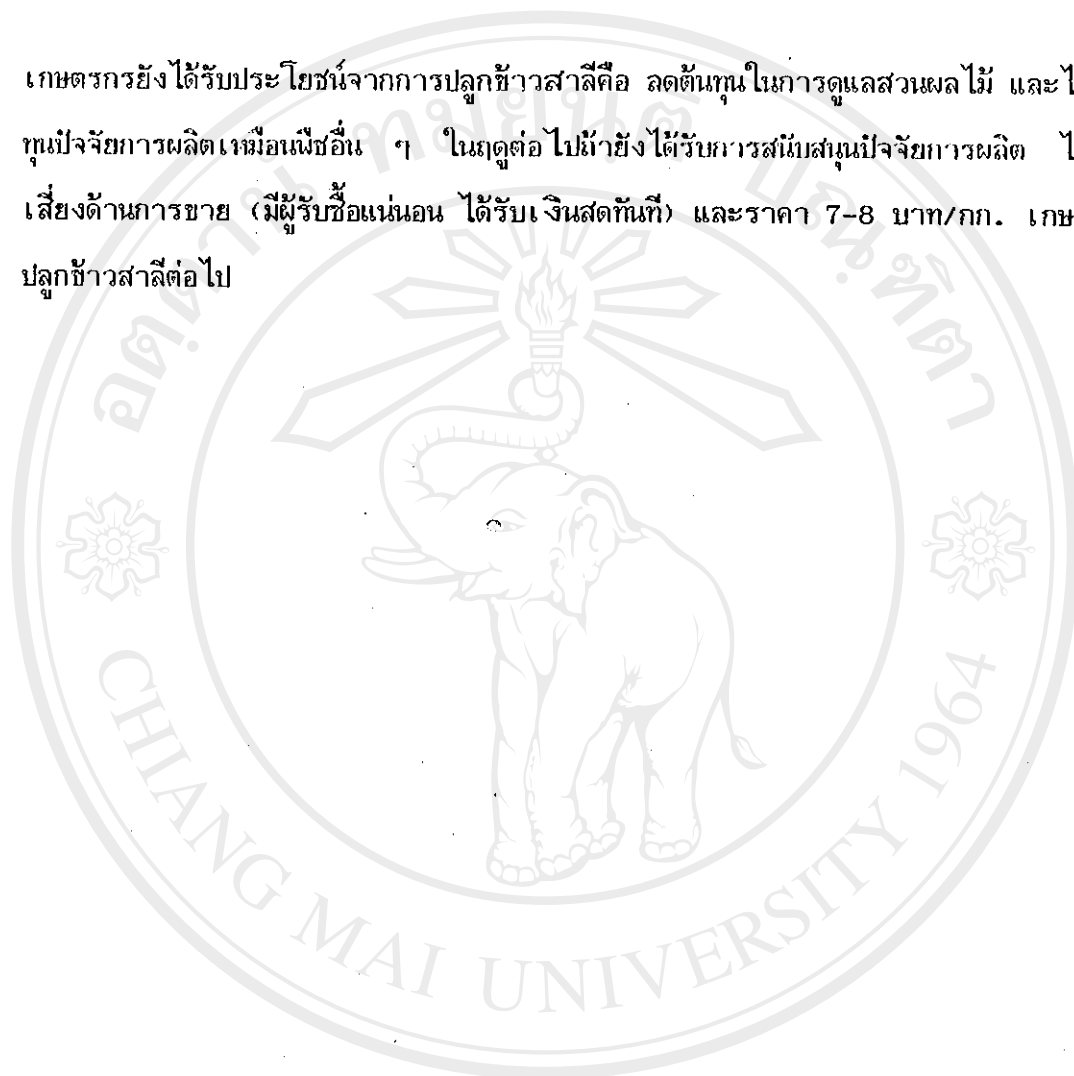
ผู้ปลูกข้าวสาลีรายใหญ่ตัดสินใจปลูกข้าวสาลีเนื่องจากการสนับสนุนของรัฐบาล และการผลิตในขณะนั้นมีความพร้อมในด้านการตลาด ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้มีการผลิตต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันคือต้องการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่ดิน แรงงานที่มีอยู่ เนื่องจากสภาพที่ดินในปัจจุบันยังมีข้อจำกัดและไม่มีโอกาสใช้ที่ดินในด้านอื่น ถ้าการส่งเสริมการปลูกข้าวสาลีของรัฐบาลในกลุ่มผู้ปลูกรายย่อยสำเร็จผล ผู้ปลูกข้าวสาลีรายใหญ่ก็จะเลิกผลิตข้าวสาลี เนื่องจากเกรงว่าจะเกิดปัญหาด้านการแข่งขันการขายผลผลิต

ผู้ปลูกข้าวสาลีรายย่อย ตัดสินใจปลูกข้าวสาลีเพราะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลทั้งในด้านปัจจัยการผลิต ความรู้ในการผลิต และการให้ความช่วยเหลือด้านการตลาด ซึ่งการตัดสินใจนี้เกษตรกรรายย่อยได้ระบุเหตุผลที่สำคัญคือ ต้องการทดลองปลูก จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสาลีในช่วงปี 2529/30 ร้อยละ 84 ที่ทดลองปลูกเพียงฤดูเดียวแล้วจะเลิกปลูกในปีต่อไป การทดลองปลูกเพียงปีเดียวและเลิกไปนี้ทำให้เกษตรกรขาดการพัฒนาความเคยชิน และความชำนาญในการปลูกข้าวสาลี การส่งเสริมที่ต้องเริ่มจากเกษตรกรรายใหม่ทุกปี ทำให้การส่งเสริมไม่สามารถขยายตัวได้ และไม่สามารถเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้แข่งขันกับพืชอื่น ๆ ได้

จากการศึกษาถึงการตัดสินใจเลิกปลูกข้าวสาลีของผู้เลิกปลูกทั้งในปี 2529/30 และ 2532/33 ร้อยละ 80 ของผู้เลิกปลูกที่ระบุว่า การปลูกพืชอื่นหรือทำกิจกรรมอื่นให้รายได้ดีกว่า นอกจากนี้แล้วการผลิตข้าวสาลียังมีปัญหาในด้านการขายผลผลิต ร้อยละ 76 ที่ระบุว่า การขายผลผลิตยุ่งยาก ไม่ได้รับเงินสดทันที ราคาต่ำกว่าที่ทราบครั้งแรก เป็นเหตุให้ตัดสินใจเลิกปลูก ร้อยละ 38 ระบุว่า การผลิตยุ่งยากและไม่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตจึงได้เลิกปลูก แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรทดลองปลูกข้าวสาลีเพื่อหาคำตอบว่าจะให้รายได้สูงกว่าพืชอื่นหรือไม่ การปลูกจึงไม่ใช่เพื่อการบริโภค เมื่อเกษตรกรเห็นว่ารายได้ไม่ดีพอจึงได้เลิกปลูก

จากการศึกษาพบว่า มีเกษตรกรกลุ่มหนึ่งที่ปลูกข้าวสาลีต่อเนื่องกันมากกว่า 2 ปีขึ้นไป ได้ระบุเหตุผลว่า แม้ว่าจะเผชิญปัญหาด้านการขายผลผลิตเช่นเดียวกับเกษตรกรรายอื่น แต่

เกษตรกรยังได้รับประโยชน์จากการปลูกข้าวสาลีคือ ลดต้นทุนในการดูแลสวนผลไม้ และไม่ต้องลงทุนปัจจัยการผลิตเหมือนพืชอื่น ๆ ในฤดูต่อไปก็ยังได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ไม่มีความเสี่ยงด้านการขาย (มีผู้รับซื้อแน่นอน ได้รับเงินสดทันที) และราคา 7-8 บาท/กก. เกษตรกรจะปลูกข้าวสาลีต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved